

Δίκτυα Υπολογιστών I

Αξιόπιστη επικοινωνία μέσα από ένα σύνδεσμο

Ευάγγελος Παπαπέτρου

Τμ. Μηχ. Η/Υ & Πληροφορικής, Παν. Ιωαννίνων

Διάρθρωση

- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - Go-Back-N
 - Selective Repeat
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

Διάρθρωση

- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - Go-Back-N
 - Selective Repeat
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

Αναγκαιότητα και ορισμός λογικής σύνδεσης

- Η μετάδοση δεδομένων μέσα από ένα σύνδεσμο δεν εξασφαλίζει την αξιόπιστη ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ δύο κόμβων του δικτύου
 - ▶ π.χ. δεδομένα μπορεί να καταστραφούν στο κανάλι

Λογική σύνδεση

Η αξιόπιστη ροή δεδομένων μεταξύ δύο κόμβων που συνδέονται με ένα σύνδεσμο

- Η υλοποίηση μιας λογικής σύνδεσης απαιτεί την επίλυση των παρακάτω ζητημάτων:
 - ▶ καθορισμός των κόμβων που επικοινωνούν (όταν πολλοί κόμβοι χρησιμοποιούν τον ίδιο σύνδεσμο)
 - ▶ τμηματοποίηση της πληροφορίας (για δίκτυα μεταγωγής πακέτου)
 - ▶ αξιόπιστη μετάδοση των δεδομένων

Μηχανισμοί Λογικής σύνδεσης

- Μια λογική σύνδεση αποτελείται από τους παρακάτω μηχανισμούς:
 - ▶ πλαισίωση (framing)
 - ▶ διόρθωση σφαλμάτων (error correction)
 - ▶ έλεγχο σφαλμάτων (error control)
 - ▶ έλεγχο ροής (flow control)
- Οι μηχανισμοί μιας λογικής σύνδεσης κατατάσσονται στο επίπεδο συνδέσμου μετάδοσης δεδομένων (data link layer) σύμφωνα με το μοντέλο OSI
 - ▶ συνήθως αναφέρουμε ότι οι μηχανισμοί της λογικής σύνδεσης αποτελούν ένα υποεπίπεδο που ονομάζεται **υποεπίπεδο ελέγχου λογικής σύνδεσης (Logical Link Control, LLC)**

Διάρθρωση

- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - Go-Back-N
 - Selective Repeat
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

Δομή πλαισίου

- Στα δίκτυα μεταγωγής πακέτου η πληροφορία μεταδίδεται κατά τμήματα
 - ▶ στο επίπεδο συνδέσμου μετάδοσης δεδομένων τα τμήματα αυτά ονομάζονται **πλαίσια (frames)**
- Ένα πλαίσιο αποτελείται από:
 - ▶ την **κεφαλίδα**: περιέχει δεδομένα απαραίτητα για την υλοποίηση των μηχανισμών της λογικής σύνδεσης αλλά και του επιπέδου συνδέσμου μετάδοσης δεδομένων, π.χ. διευθύνσεις κόμβων που επικοινωνούν
 - ▶ το **ωφέλιμο φορτίο**: περιέχει το πακέτο που προέρχεται από το επίπεδο δικτύου
 - ▶ το **επίμετρο**: περιέχει δεδομένα για την αξιόπιστη μετάδοση του πλαισίου

Καθορισμός ορίων πλαισίου

- Ένα σημαντικό ζήτημα στην πλαισίωση είναι ο καθορισμός των ορίων (αρχής και τέλους) ενός πλαισίου δεδομένων
- Οι γνωστότερες τεχνικές για την επίλυση του προβλήματος είναι:
 - ▶ μετρητής χαρακτήρων
 - ▶ δείκτες συνόρων με συμπλήρωση byte
 - ▶ δείκτες συνόρων με συμπλήρωση bit
 - ▶ χρονισμός με χαρακτήρες που δε χρησιμοποιούνται από την κωδικοποίηση φυσικού επιπέδου

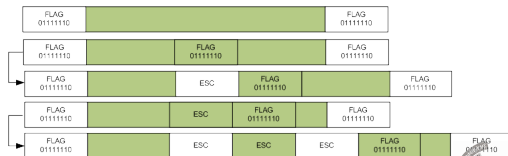
Τεχνικές οριοθέτησης πλαισίου (1/2)

• Μετρητής χαρακτήρων

- ▶ κάθε πλαίσιο περιλαμβάνει στην κεφαλίδα ένα πεδίο (μεγέθους ενός ή περισσότερων bytes) που περιέχει το μήκος του πλαισίου (σε bytes)
- ▶ δημιουργείται πρόβλημα αν ο μετρητής χαρακτήρων καταστραφεί από κάποιο σφάλμα κατά τη μετάδοση

• Δείκτες συνόρων με συμπλήρωση byte

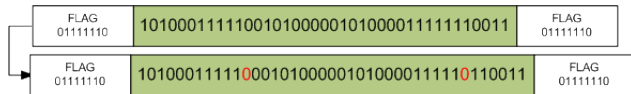
- ▶ η αρχή και η λήξη του πλαισίου σηματοδοτείται με έναν ειδικό χαρακτήρα μήκους ενός byte
 - ο χαρακτήρας συνήθως ονομάζεται FLAG (01111110)
- ▶ αν ο χαρακτήρας FLAG εμφανίζεται στα δεδομένα τότε πριν από αυτόν τοποθετείται ένας ειδικός χαρακτήρας (ESC) (*byte stuffing*)
 - ▶ το ίδιο συμβαίνει και αν ο χαρακτήρας ESC εμφανίζεται στα δεδομένα

Τεχνικές οριοθέτησης πλαισίου (2/2)

- Δείκτες συνόρων με συμπλήρωση bit

- ▶ η αρχή και η λήξη του πλαισίου σηματοδοτείται με τη χρήση του χαρακτήρα FLAG (01111110)
- ▶ η εμφάνιση πέντε συνεχόμενων "1" στα δεδομένα οδηγεί στην συμπλήρωση ενός bit "0" (bit stuffing)
 - στόχος είναι να μην γίνεται σύγχυση των δεδομένων με το χαρακτήρα FLAG

- Χρονισμός με χαρακτήρες που δε χρησιμοποιούνται από την κωδικοποίηση φυσικού επιπέδου

- ▶ η αρχή και η λήξη του πλαισίου σηματοδοτείται με χαρακτήρες που δε χρησιμοποιούνται για την αναπαράσταση δεδομένων

Διάρθρωση

- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - Go-Back-N
 - Selective Repeat
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

Ανίχνευση και διόρθωση σφαλμάτων: κεντρική ιδέα (1/2)

- Ο θόρυβος μπορεί να προκαλέσει αλλοίωση ενός ή περισσοτέρων bits κατά τη μετάδοση δεδομένων μέσα από ένα σύνδεσμο
- Αντιμετώπιση προβλήματος: **πλεονάζουσα (redundant)** πληροφορία
 - ▶ ο παραλήπτης μπορεί να χρησιμοποιήσει την πλεονάζουσα πληροφορία για να **ανιχνεύσει** ή να **διορθώσει** τα σφάλματα
- Συνηθέστερη προσέγγιση για τη χρήση πλεονάζουσας πληροφορίας στα δίκτυα υπολογιστών
 - ▶ η πλεονάζουσα πληροφορία κατασκευάζεται με βάση τα δεδομένα και προστίθεται στο τέλος ενός πλαισίου (**επίμετρο**)

Κώδικας ανίχνευσης/διόρθωσης σφαλμάτων

Στα δίκτυα υπολογιστών **κώδικας ανίχνευσης/διόρθωσης σφαλμάτων** ονομάζεται ο αλγόριθμος σύμφωνα με τον οποίο κατασκευάζεται το επίμετρο

Ανίχνευση και διόρθωση σφαλμάτων: κεντρική ιδέα (2/2)

- Οι κώδικες διακρίνονται σε δύο κατηγορίες ανάλογα με την ικανότητά τους να **ανιχνεύουν** ή να **διορθώνουν** σφάλματα:
 - ▶ κώδικες ανίχνευσης σφαλμάτων (Error Detecting Codes)
 - ▶ κώδικες διόρθωσης σφαλμάτων (Error Correcting Codes, ECC)
 - ▶ οι κώδικες διόρθωσης σφαλμάτων έχουν μεγαλύτερο μήκος από αυτούς που ανιχνεύουν σφάλματα
- Η αξιόπιστη μετάδοση των δεδομένων επιτυγχάνεται με μια από τις παρακάτω προσεγγίσεις:
 - ▶ ευθεία διόρθωση σφαλμάτων (Forward Error Correction, FEC) με την χρήση ενός κώδικα διόρθωσης σφαλμάτων
 - ▶ ανίχνευση των σφαλμάτων (με την χρήση ενός κώδικα ανίχνευσης σφαλμάτων) και επανεκπομπή του πλαισίου (**έλεγχος σφαλμάτων**)

Διόρθωση vs Ανίχνευση (1/2)

- Η ευθεία διόρθωση σφαλμάτων **δεν είναι πάντα η καλύτερη λύση**
 - ▶ το **μέγεθος** της απαιτούμενης πλεονάζουσας πληροφορίας είναι συνήθως **μεγάλο**
 - ▶ η πλεονάζουσα πληροφορία μεταδίδεται ακόμα και αν δεν υπάρχουν σφάλματα
- Η ευθεία διόρθωση σφαλμάτων είναι προτιμότερη όταν:
 - ▶ τα σφάλματα είναι πολύ συχνά (π.χ. ασύρματη μετάδοση)
 - ▶ το κόστος της επανεκπομπής ενός πλαισίου είναι μεγάλο (π.χ. μεγάλη καθυστέρηση διάδοσης)

Έστω ότι σε ένα σύνδεσμο:

☞ χρησιμοποιούμε ευθεία διόρθωση σφαλμάτων με n bits πλεονάζουσας πληροφορίας για κάθε πλαίσιο με συνολικό μέγεθος l bits

☞ η διεκπεραιωτική ικανότητα που επιτυγχάνουμε στο κανάλι είναι R

Η ωφέλιμη για το χρήστη διεκπεραιωτική ικανότητα είναι $R' = \frac{l-n}{l}R$

Διόρθωση vs Ανίχνευση (2/2)

- Η ευθεία διόρθωση σφαλμάτων:
 - ▶ αποτυγχάνει όταν το κανάλι καταστρέφει πλήρως τα πλαίσια (erasure channel)
 - ▶ αποτυγχάνει όταν το πλήθος των σφαλμάτων σε ένα πλαίσιο είναι τέτοιο ώστε ακόμα και ο κώδικας ευθείας διόρθωσης αποτυγχάνει
 - ▶ δεν μπορεί να αντιμετωπίσει απώλειες πλαισίων εξαιτίας του ότι ο παραλήπτης δεν μπορεί να παραλάβει τα πλαίσια με το ρυθμό που του αποστέλλονται
- Στις περισσότερες περιπτώσεις δικτύων υπολογιστών χρησιμοποιείται η ανίχνευση σφαλμάτων και η επανεκπομπή των πλαισίων
 - ▶ Τα γνωστότερα πρωτόκολλα που υλοποιούν αυτή την προσέγγιση ονομάζονται πρωτόκολλα αυτόματης αίτησης επανάληψης (Automatic Repeat reQuest, ARQ)

Διάρθρωση

- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - Go-Back-N
 - Selective Repeat
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

Εισαγωγή (1/2)

- Κεντρική ιδέα: **ανίχνευση της απώλειας** ενός πλαισίου και **επανεκπομπή** του από τον αποστολέα
- Βασικοί μηχανισμοί για την ανίχνευση της απώλειας ενός πλαισίου:
 - ▶ επιβεβαίωση της λήψης από τον παραλήπτη με την αποστολή ενός **πλαισίου επιβεβαίωσης (ACK)**
 - ▶ αναμονή για τη λήψη της επιβεβαίωσης από τον αποστολέα (**χρόνος αναμονής (timeout)**)
 - αν δεν ληφθεί επιβεβαίωση τότε η εκπομπή επαναλαμβάνεται
 - ▶ αρίθμηση των πλαισίων με **ακολουθιακούς αριθμούς (sequence numbers)**

- ⇒ Υπό συνθήκες, είναι εφικτό ο αποστολέας να ειδοποιείται για την αλλοίωση και όχι για την ορθή λήψη ενός πλαισίου (**αρνητικές επιβεβαιώσεις (Negative ACKs, NACKs)**)
- ⇒ Ένα κόμβος μπορεί να "φορτώσει" την επιβεβαίωση σε ένα πλαίσιο δεδομένων που πρόκειται να αποστείλει (**piggyback ACK**)

Εισαγωγή (2/2)

- Τα πρωτόκολλα ARQ διαφέρουν ως προς την **πολυπλοκότητα** και την **αξιοποίηση του συνδέσμου** που επιτυγχάνουν
 - ▶ η πολυπλοκότητα εξαρτάται από τον **αποθηκευτικό χώρο** που απαιτείται αλλά και το **πλήθος των ακολουθιακών αριθμών**
- Η επιλογή του κατάλληλου πρωτοκόλλου ARQ εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά του συνδέσμου
 - ▶ πρωτίστως από το **γινόμενο καθυστέρησης-εύρους ζώνης**
 - ▶ το **ρυθμό σφαλμάτων**
- Τα σημαντικότερα πρωτόκολλα της κατηγορίας ARQ είναι τα:
 - ▶ Alternating Bit Protocol (ABP)
 - ▶ Go-Back-N (GBN)
 - ▶ Selective Repeat (SR)

Ανίχνευση σφαλμάτων:Κυκλικός Έλεγχος Πλεονασμού (1/2)

- Ο κυκλικός έλεγχος πλεονασμού (Cyclic Redundancy Check, CRC) χρησιμοποιείται για την ανίχνευση σφαλμάτων
 - ▶ λίγα πλεονάζοντα bits αρκούν για τον έλεγχο σφαλμάτων σε χιλιάδες byte πληροφορίας
 - ▶ στηρίζεται στη θεωρία των πεπερασμένων πεδίων (finite fields)
- Σε κάθε πλαίσιο πληροφορίας μήκους k bits προστίθενται n πλεονάζοντα bits
 - ▶ τα n bits ονομάζονται άθροισμα ελέγχου (checksum)
 - ▶ στο δίκτυο μεταδίδεται το συνολικό πλαίσιο των $k + n$ bits
- Το άθροισμα ελέγχου υπολογίζεται με τη χρήση μιας ακολουθίας από bits που ονομάζεται ακολουθία ελέγχου, C
 - ▶ η ακολουθία ελέγχου θα πρέπει να διαιρεί χωρίς υπόλοιπο τα $k + n$ bits που προκύπτουν από τα δεδομένα και το άθροισμα ελέγχου
 - ▶ το μήκος της ακολουθίας C είναι $n + 1$ bits

Ανίχνευση σφαλμάτων:Κυκλικός Έλεγχος Πλεονασμού (2/2)

- Ανίχνευση σφάλματος: η διαίρεση του λαμβανόμενου πλαισίου ($k + n$ bits) με την ακολουθία ελέγχου δίνει **μη μηδενικό υπόλοιπο**
 - ▶ ο παραλήπτης πρέπει να γνωρίζει την ακολουθία ελέγχου
 - ▶ μηδενικό υπόλοιπο σημαίνει **με μεγάλη πιθανότητα** απουσία σφάλματος
- Η επιλογή του **μήκους** αλλά και **της ίδιας της ακολουθίας ελέγχου** είναι σημαντική για τη δυνατότητα ανίχνευσης σφαλμάτων (πλήθος και τύπος σφαλμάτων)
 - ▶ μόνο λίγες ακολουθίες είναι κατάλληλες για ανίχνευση σφαλμάτων
 - ▶ η επιλογή κατάλληλης ακολουθίας είναι συμβιβασμός μεταξύ των **δυνατοτήτων ανίχνευσης σφαλμάτων** και του **μήκους της ακολουθίας**
 - ▶ σημαντικότερες ακολουθίες:

Τύπος CRC	ακ. ελέγχου	Τύπος CRC	ακ. ελέγχου
CRC-8-ITU	100000111	CRC-16-IBM	11000000000000101
CRC-10	11000110011	CRC-CCITT	10001000000100001
CRC-12	1100000001111	CRC-32	100000100110000010001110110110111

Διάρθρωση

- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - Go-Back-N
 - Selective Repeat
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

Alternating Bit Protocol: Εισαγωγή

- Το πρωτόκολλο **Alternating Bit Protocol (ABP)** είναι το απλούστερο πρωτόκολλο για τον έλεγχο σφαλμάτων
 - ▶ ονομάζεται επίσης και **Stop-and-Wait ARQ**
- Κεντρική ιδέα: αποστολή ενός πλαισίου κάθε φορά και αναμονή για την επιβεβαίωσή του από τον παραλήπτη
- Είναι ένα πρωτόκολλο με **χαμηλή πολυπλοκότητα** αλλά και **χαμηλή αξιοποίηση** του συνδέσμου
 - ▶ ο αποστολέας πρέπει να έχει τη δυνατότητα αποθήκευσης ενός πλαισίου
 - ▶ χρησιμοποιούνται μόνο **δύο αριθμοί ακολουθίας** (οι 0 και 1)

⇒ Χρειάζεται μόνο ένα bit στην κεφαλίδα του πλαισίου, το οποίο **εναλλάσσεται** μεταξύ των τιμών 0 και 1, για την αναπαράσταση των αριθμών ακολουθίας

Λειτουργία ABP (1/2)

- Αποστολέας:

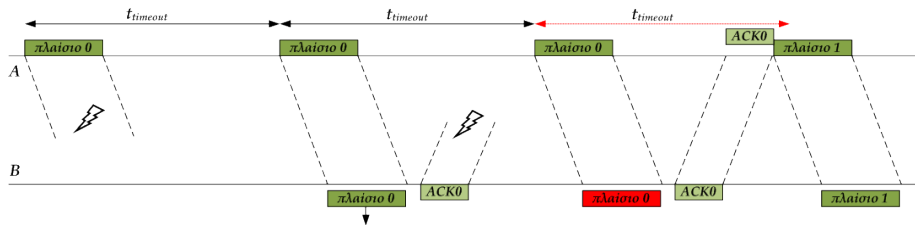
- ▶ εκπέμπει ένα πλαίσιο τη φορά και κρατά αντίγραφο του πλαισίου μέχρι αυτό να επιβεβαιωθεί από τον παραλήπτη
- ▶ για την αναμονή της επιβεβαίωσης χρησιμοποιείται χρονόμετρο που λήγει μετά από κάποιο προκαθορισμένο χρόνο ($t_{timeout}$)
 - ο χρόνος $t_{timeout}$ πρέπει να είναι τέτοιος ώστε να επιτρέπει τη λήψη μιας επιβεβαίωσης και από τον πλέον απομακρυσμένο κόμβο
- ▶ τα πλαίσια αριθμούνται εναλλάξ με 0 ή 1
- ▶ αν δεν ληφθεί επιβεβαίωση το πλαίσιο επανεκπέμπεται, διαφορετικά εκπέμπεται το επόμενο πλαίσιο

- Παραλήπτης:

- ▶ με την ορθή λήψη του πλαισίου:
 - παραδίδει το πλαίσιο στο ανώτερο επίπεδο
 - επιβεβαιώνει την ορθή λήψη ενός πλαισίου με ένα ACK
- ▶ το πλαίσιο ACK αριθμείται όπως και το πλαίσιο που επιβεβαιώνει

Λειτουργία ABP (2/2)

- Οι αριθμοί ακολουθίας χρησιμεύουν στην αναγνώριση και απόρριψη διπλοτύπων από τον παραλήπτη

Δημιουργία διπλοτύπων

⇒ Διπλότυπα δημιουργούνται όταν ο αποστολέας επαναλαμβάνει την αποστολή ενός πλαισίου επειδή δεν γνωρίζει ότι το πλαίσιο παραδόθηκε σωστά

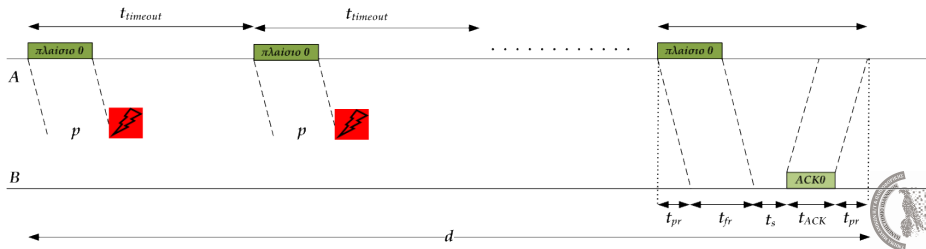

Απόδοση ABP (1/3)

- Η μετάδοση ενός πλαισίου στο ABP αποτελείται από k συνολικά προσπάθειες ($k - 1$ αποτυχίες και 1 επιτυχία)
 - ▶ σε κάθε αποτυχία δαπανάται χρόνος $t_{timeout}$
 - ▶ στην επιτυχία δαπανάται χρόνος $2t_{pr} + t_{fr} + t_s + t_{ack}$

$$d = (k - 1)t_{timeout} + 2t_{pr} + t_{fr} + t_s + t_{ack}$$

$$E\{d\} = (E\{k\} - 1)t_{timeout} + 2t_{pr} + t_{fr} + t_s + t_{ack}$$

Απόδοση ABP (2/3)

- Το μέσο πλήθος προσπαθειών (και αποτυχιών) εξαρτάται από την πιθανότητα αποτυχίας μιας προσπάθειας (p)

$$E\{k\} = \frac{1}{1-p}$$

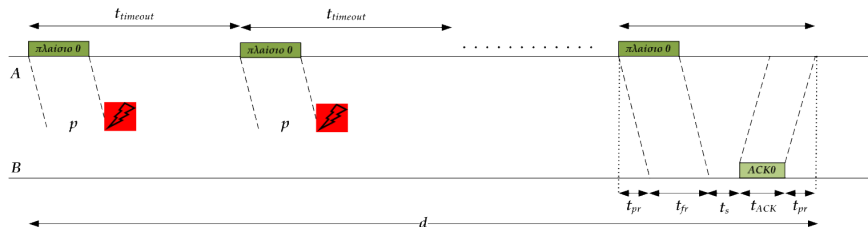
$$E\{k-1\} = \frac{p}{1-p}$$

- Η αξιοποίηση του συνδέσμου μετράται με τη ρυθμαπόδοση και την απόδοση

- ▶ C : εύρος ζώνης του συνδέσμου, l_{fr} : μέγεθος του πλαισίου

$$R = \frac{l_{fr}}{\left(\frac{p}{1-p}\right)t_{timeout} + 2t_{pr} + t_{fr} + t_s + t_{ack}}$$

$$n = \frac{t_{fr}}{E\{d\}} = \frac{R}{C}$$

Απόδοση ABP (3/3)

- Στην ειδική περίπτωση που $t_{timeout} = 2t_{pr} + t_{fr} + t_s + t_{ack}$

$$R = \frac{(1-p)l_{fr}}{2t_{pr} + t_{fr} + t_s + t_{ack}}$$

- Η ρυθμαπόδοση του ABP είναι χαμηλή σε συνδέσμους με **υψηλό ρυθμό σφαλμάτων**

$$R \xrightarrow{p \rightarrow 1} 0$$

- Η ρυθμαπόδοση του ABP είναι χαμηλή σε συνδέσμους με **μεγάλο γινόμενο καθυστέρησης-εύρους ζώνης** ακόμα και όταν ο ρυθμός σφαλμάτων είναι μικρός

$$R \xrightarrow{C \rightarrow \infty, p \rightarrow 0} \frac{l_{fr}}{2t_{pr} + t_s + t_{ack}}$$

$$R \xrightarrow{t_{pr} \gg t_{fr}, p \rightarrow 0} C \frac{(1-p) \frac{t_{fr}}{t_{pr}}}{2 + \frac{t_{fr} + t_s + t_{ack}}{t_{pr}}} \xrightarrow{\frac{t_{fr}}{t_{pr}} \ll 1} 0$$

Διάρθρωση

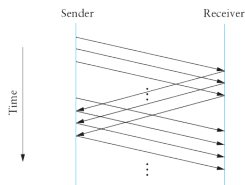
- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - Go-Back-N
 - Selective Repeat
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

Σκοπιμότητα και κεντρική ιδέα

- Η μικρή ρυθμαπόδοση του ABP οφείλεται στο ότι υπάρχει **μόνο ένα πλαίσιο υπό μετάδοση** κάθε φορά
 - ▶ μπορεί να μεταδοθεί κατά μέγιστο ένα πλαίσιο κάθε $\sim 2t_{pr}$ sec
- Κεντρική ιδέα: **περισσότερα από ένα πλαίσια υπό μετάδοση ταυτόχρονα στο σύνδεσμο**

- ▶ ο αποστολέας επιτρέπεται να μεταδώσει **παραπάνω από ένα πλαίσια πριν λάβει κάποια επιβεβαίωση**

- Τα ARQ πρωτόκολλα αυτής της κατηγορίας ονομάζονται **κυλιόμενου παραθύρου (Sliding Window ARQ)**

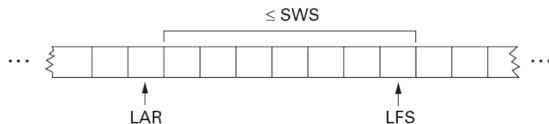
Βασικοί μηχανισμοί (1/4)

- Αποστολέας και παραλήπτης υλοποιούν τους μηχανισμούς ARQ:
 - ▶ ο αποστολέας αριθμεί τα πλαίσια δεδομένων με διαφορετικούς ακολουθιακούς αριθμούς
 - ▶ ο παραλήπτης επιβεβαιώνει τη λήψη ενός πλαισίου με μια επιβεβαίωση που έχει τον ίδιο ακολουθιακό αριθμό
 - ▶ για την αναμονή των επιβεβαιώσεων, ο αποστολέας χρησιμοποιεί ένα χρονόμετρο για κάθε πλαίσιο δεδομένων
- Αποστολέας: μπορεί να εκπέμπει μέχρι SWS πλαίσια χωρίς να έχει λάβει κάποια επιβεβαίωση
 - ▶ ο αριθμός SWS ονομάζεται (μέγεθος παραθύρου αποστολέα, Sender Window Size)
 - ▶ μέχρι SWS πλαίσια βρίσκονται υπό μετάδοση στο σύνδεσμο
 - ▶ ο αποστολέας πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αποθηκεύει μέχρι SWS πλαίσια μέχρι τη λήψη της επιβεβαίωσης

Βασικοί μηχανισμοί (2/4)

- Αποστολέας: διατηρεί δύο μετρητές
 - ▶ **LAR, Last Acknowledgement Received**: περιέχει τον αριθμό ακολουθίας της τελευταίας επιβεβαίωσης που ελήφθη
 - ενημερώνεται με βάση τις επιβεβαιώσεις που λαμβάνονται
 - ▶ **LFS, Last Frame Sent**: περιέχει τον αριθμό ακολουθίας του τελευταίου πλαισίου δεδομένων που στάλθηκε

- Ο αποστολέας μπορεί να μεταδώσει ένα πλαίσιο με αριθμό ακολουθίας k (δηλαδή $LFS \leftarrow k$) μόνο αν ισχύει:

$$LFS - LAR \leq SWS$$

Βασικοί μηχανισμοί (3/4)

- Ο παραλήπτης ενδέχεται να λάβει πλαίσια δεδομένων εκτός σειράς (out of order)
 - ▶ το φαινόμενο εμφανίζεται όταν κάποιο πακέτο που μεταδόθηκε πρώτο καταστρέφεται, ενώ ένα επόμενο παραδίδεται κανονικά
- Παραλήπτης: μπορεί να παραλάβει και να επιβεβαιώσει μέχρι RWS πλαίσια
 - ▶ ο αριθμός RWS ονομάζεται (μέγεθος παραθύρου παραλήπτη, Receiver Window Size)
 - ▶ ο παραλήπτης πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αποθηκεύει μέχρι $RWS - 1$ πλαίσια πριν τα παραδώσει στο ανώτερο επίπεδο
 - μέχρι RWS πλαίσια μπορούν να φτάσουν στον παραλήπτη εκτός σειράς

Βασικοί μηχανισμοί (4/4)

- Παραλήπτης: διατηρεί επίσης δύο μετρητές
 - ▶ LFR, Last Frame Received: περιέχει τον αριθμό ακολουθίας του τελευταίου πλαισίου δεδομένων που ελήφθη
 - ▶ LAF, Largest Acceptable Frame: ο μέγιστος αριθμός ακολουθίας ενός πλαισίου ώστε να γίνει αποδεκτό

- Ένα πλαίσιο δεδομένων με ακολουθιακό αριθμό k :
 - ▶ απορρίπτεται αν $k \leq LFR$ ή $k > LAF$
 - ▶ γίνεται αποδεκτό (δηλαδή $LFR \leftarrow k$) και επιβεβαιώνεται αν $LFR < k \leq LAF$

Αριθμοί ακολουθίας

- Το πλήθος των ακολουθιακών αριθμών που χρησιμοποιούνται (N) δεν μπορεί να είναι ανεξέλεγκτα μεγάλο
 - ▶ χρειάζονται $\log_2 N$ bits για την αναπαράστασή τους, τα οποία ενσωματώνονται στο πλαίσιο (δεδομένων ή επιβεβαίωσης)
- Κεντρική ιδέα: χρειάζονται μόνο **τόσοι ακολουθιακοί αριθμοί όσα τα πλαίσια σε εκκρεμότητα**
 - ▶ είναι εφικτή η διάκριση των πλαισίων με βάση τον ακολουθιακό αριθμό
 - ▶ επόμενα πλαίσια μεταδίδονται με **επαναχρησιμοποίηση των ακολουθιακών αριθμών (sequence number rollover)**

Πλήθος ακολουθιακών αριθμών

⇒ Ένα πρωτόκολλο ARQ χρειάζεται συνολικά $SWS + RWS$ διαφορετικούς ακολουθιακούς αριθμούς

- ❑ SWS πλαίσια υπό μετάδοση
- ❑ RWS πλαίσια εκτός σειράς που είναι αποθηκευμένα στον παραλήπτη και η παράδοσή τους στο ανώτερο επίπεδο εκκρεμεί

Μέγεθος παραθύρου

- Η επιλογή του SWS σχετίζεται με την αξιοποίηση του συνδέσμου
 - ▶ η βέλτιστη επιλογή προσδιορίζεται από το γινόμενο καθυστέρησης-εύρους ζώνης
- Η επιλογή των SWS και RWS επηρεάζει την πολυπλοκότητα του μηχανισμού ARQ
 - ▶ μέγεθος χώρου αποθήκευσης στον αποστολέα: SWS
 - ▶ μέγεθος χώρου αποθήκευσης στον παραλήπτη: $RWS - 1$
 - ▶ αναπαράσταση αριθμών ακολουθίας με $\log_2(SWS + RWS)$ bits
- Συνηθέστερες επιλογές για SWS και RWS
 - ▶ $RWS = 1 \Rightarrow$ πρωτόκολλο Go-Back-N
 - ▶ $RWS = SWS \Rightarrow$ πρωτόκολλο Selective Repeat

- ⇒ Το ABP είναι ένα πρωτόκολλο κυλιόμενου παραθύρου με $SWS = 1$ και $RWS = 1$
- ⇒ Όταν αναφέρουμε ότι το μέγεθος του παραθύρου είναι $W \Rightarrow SWS = RWS = W$
- ⇒ Δεν έχει νόημα να ισχύει $RWS > SWS$ (δεν υπάρχει περίπτωση να φτάσουν στον παραλήπτη περισσότερα από τα πλαίσια που μεταδίδει ο αποστολέας)

Διάρθρωση

- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - **Go-Back-N**
 - Selective Repeat
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

Go-Back-N: Εισαγωγή

- Το πρωτόκολλο **Go-Back-N (GBN)** ανήκει στην κατηγορία Sliding Window ARQ
 - ▶ μέγεθος παραθύρου αποστολέα $SW_S = W$
 - ▶ μέγεθος παραθύρου παραλήπτη $RWS = 1$
- Επιτυγχάνει **μέτρια αξιοποίηση** του συνδέσμου και χαρακτηρίζεται από **μέτρια πολυπλοκότητα**
 - ▶ δεν επιτυγχάνει υψηλή ρυθμαπόδοση σε συνδέσμους με υψηλό ρυθμό σφαλμάτων
 - ▶ απαιτείται δυνατότητα αποθήκευσης μέχρι W πλαισίων στον αποστολέα
 - ▶ δεν απαιτείται δυνατότητα αποθήκευσης στον παραλήπτη
 - ▶ απαιτείται η χρήση $W + 1$ αριθμών ακολουθίας

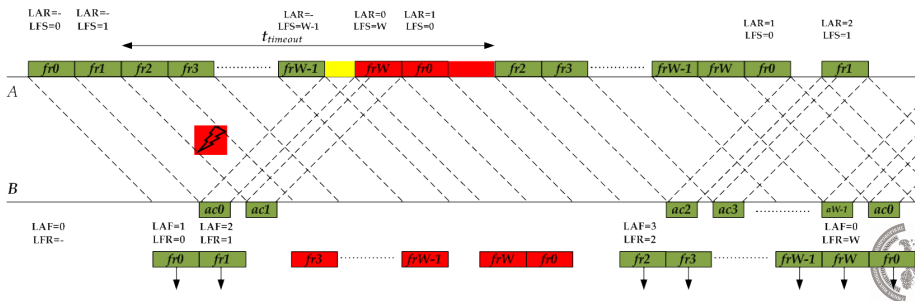
⇒ Για την αναπαράσταση των αριθμών ακολουθίας χρειάζονται $\log_2(W + 1)$ bits στην κεφαλίδα ενός πλαισίου

⇒ Χρειάζονται $W + 1$ αριθμοί ακολουθίας ενώ το μέγιστο πλήθος των υπό μετάδοση πλαισίων είναι W

Λειτουργία Go-Back-N (1/2)

- Αποστολέας:

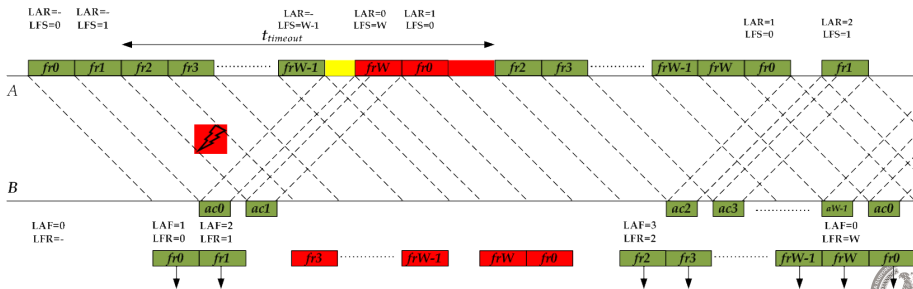
- ▶ αριθμεί τα προς μετάδοση πλαίσια χρησιμοποιώντας τους ακολουθιακούς αριθμούς $0, \dots, W$ κυκλικά
- ▶ εκπέμπει μέχρι W μη επιβεβαιωμένα πλαίσια
- ▶ αν δεν ληφθεί επιβεβαίωση για ένα πλαίσιο με αριθμό ακολουθίας k τότε επανεκπέμπονται όλα τα πλαίσια από το k μέχρι την εξάντληση του παραθύρου

Λειτουργία Go-Back-N (2/2)

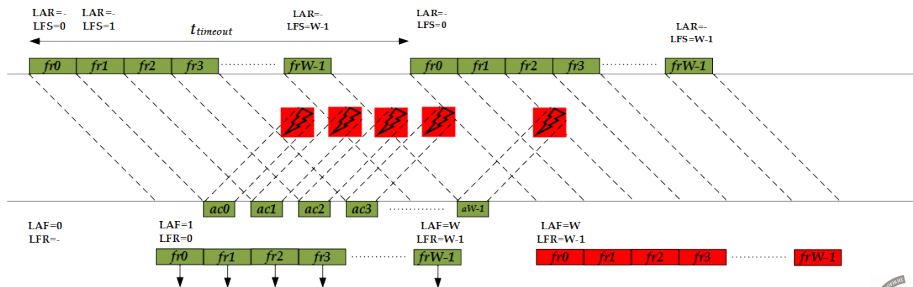
- Παραλήπτης:

- ▶ ένα πλαίσιο γίνεται αποδεκτό και επιβεβαιώνεται (με ένα πλαίσιο ACK με τον ίδιο αριθμό ακολουθίας) μόνο αν ληφθεί στη σωστή σειρά
- ▶ τα πλαίσια με σωστή σειρά παραδίδονται στο ανώτερο επίπεδο
- ▶ απορρίπτει όλα τα πλαίσια που λαμβάνονται **εκτός σειράς**

Αριθμοί ακολουθίας στο Go-Back-N

- Απαιτούνται $W + 1$ διαφορετικοί αριθμοί ακολουθίας για να γίνεται διάκριση των διπλότυπων πλαισίων
 - ▶ ακόμα και όταν υπάρχουν W ανεπιβεβαίωτα πλαίσια

Διάρθρωση

- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - Go-Back-N
 - **Selective Repeat**
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

Selective Repeat: Εισαγωγή

- Το πρωτόκολλο **Selective Repeat (SR)** ανήκει στην κατηγορία Sliding Window ARQ
 - ▶ μέγεθος παραθύρου αποστολέα $SWS = W$
 - ▶ μέγεθος παραθύρου παραλήπτη $RWS = SWS$
- Επιτυγχάνει **καλή αξιοποίηση** του συνδέσμου και χαρακτηρίζεται από **υψηλή πολυπλοκότητα**
 - ▶ απαιτείται δυνατότητα αποθήκευσης μέχρι W πλαισίων στον αποστολέα
 - ▶ απαιτείται δυνατότητα αποθήκευσης μέχρι $W - 1$ πλαισίων στον παραλήπτη
 - ▶ απαιτείται η χρήση $2W$ αριθμών ακολουθίας

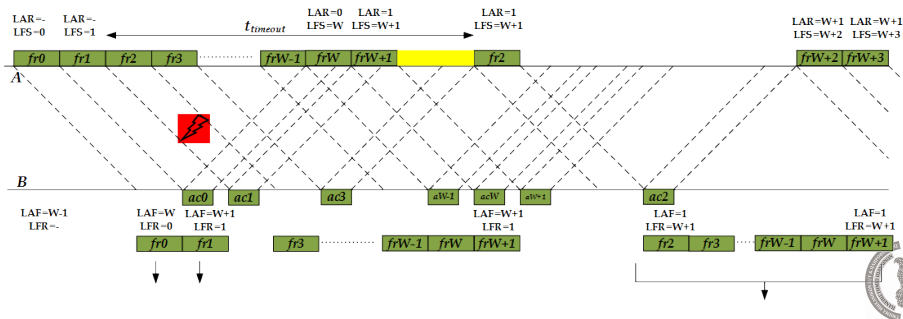
⇒ Για την αναπαράσταση των αριθμών ακολουθίας χρειάζονται $\log_2(2W)$ bits στην κεφαλίδα ενός πλαισίου

⇒ Χρειάζονται $2W$ αριθμοί ακολουθίας ενώ το μέγιστο πλήθος των υπό μετάδοση πλαισίων είναι W

Λειτουργία Selective Repeat (1/2)

Αποστολέας:

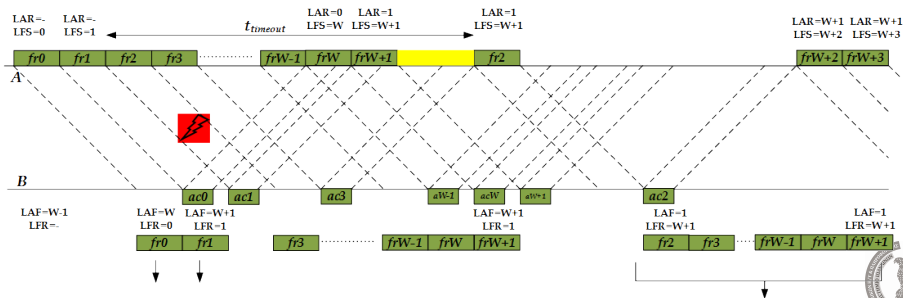
- ▶ αριθμεί τα προς μετάδοση πλαίσια χρησιμοποιώντας τους ακολουθιακούς αριθμούς $0, \dots, 2W - 1$ **κυκλικά**
- ▶ εκπέμπει μέχρι W μη επιβεβαιωμένα πλαίσια
- ▶ αν δεν ληφθεί επιβεβαίωση για ένα πλαίσιο με αριθμό ακολουθίας k τότε επανεκπέμπεται μόνο το πλαίσιο αυτό

Λειτουργία Selective Repeat (2/2)

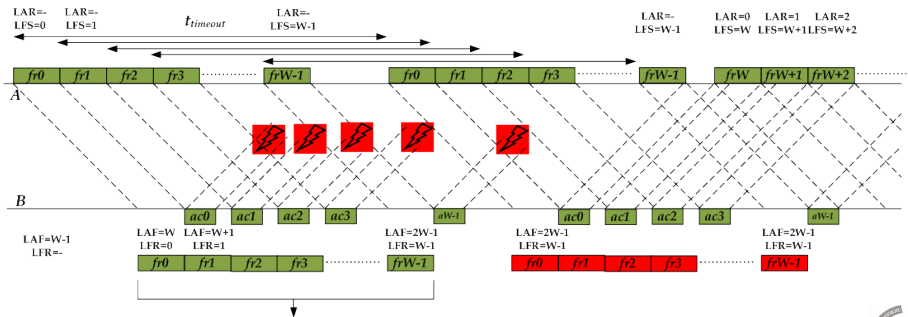
- Παραλήπτης:

- ▶ επιβεβαιώνει την ορθή λήψη ενός πλαισίου με ένα πλαίσιο ACK με τον ίδιο αριθμό ακολουθίας
- ▶ αποθηκεύει τα πλαίσια που φτάνουν **εκτός σειράς**
- ▶ όταν είναι δυνατή η ανάκτηση της σειράς μιας ομάδας πλαισίων τότε αυτά προωθούνται στο ανώτερο επίπεδο

Αριθμοί ακολουθίας στο Selective Repeat

- Απαιτούνται $2W$ διαφορετικοί αριθμοί ακολουθίας για να γίνεται διάκριση των διπλότυπων πλαισίων
 - ▶ ακόμα και όταν χαθούν οι επιβεβαιώσεις για W πλαίσια

Διάρθρωση

- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - Go-Back-N
 - Selective Repeat
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

Αναγκαιότητα αλγορίθμων ελέγχου ροής

- Πρόβλημα **ελέγχου ροής**: ο παραλήπτης δεν μπορεί να λάβει τα δεδομένα με το ρυθμό που του αποστέλλονται
 - ▶ π.χ. λόγω αυξημένου φόρτου επεξεργασίας
 - ▶ συνέπεια: απώλεια πλαισίων λόγω του πεπερασμένου αποθηκευτικού χώρου
- Οι αλγόριθμοι ARQ αντιμετωπίζουν το πρόβλημα ως μέρος του γενικότερου προβλήματος της απώλειας πλαισίων
- Αναγκαιότητα: αλγόριθμοι **μειωμένης πολυπλοκότητας** που επιλύουν μόνο το πρόβλημα του ελέγχου ροής
 - ▶ χρήσιμοι σε περιπτώσεις που τα σφάλματα στο κανάλι **δεν υπάρχουν** ή διορθώνονται με ένα κώδικα ευθείας διόρθωσης
 - ▶ ονομάζονται **αλγόριθμοι ελέγχου ροής (flow control algorithms)**

Κατηγορίες αλγόριθμων ελέγχου ροής

- Η τεχνική του **κυλιόμενου παραθύρου** χρησιμοποιείται και στους αλγόριθμους ελέγχου ροής
 - ▶ οι αλγόριθμοι αυτοί ανήκουν στην κατηγορία αλγορίθμων **ελέγχου ροής με ανάδραση (feedback-based flow control)**
- Οι σημαντικότεροι αλγόριθμοι είναι οι:
 - ▶ Stop-and-Wait
 - ▶ Sliding Window flow control

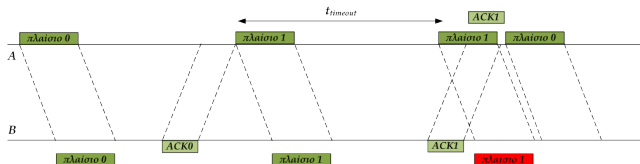
⇒ Ο έλεγχος ροής με ανάδραση ονομάζεται και **έλεγχος ροής κλειστού βρόχου (closed loop flow control)**

⇒ Η άλλη κατηγορία ελέγχου ροής ονομάζεται **έλεγχος ροής ανοιχτού βρόχου (open loop flow control)**

Stop-and-Wait

- Ο αποστολέας μπορεί να μεταδώσει μόνο ένα πλαίσιο αναμένοντας την επιβεβαίωσή του
 - ▶ το πλαίσιο επανεκπέμπεται αν δεν επιβεβαιωθεί μέσα στο χρόνο αναμονής
- Ο παραλήπτης επιβεβαιώνει ένα πλαίσιο μόνο αν διαθέτει αποθηκευτικό χώρο για να λάβει και επόμενο πλαίσιο
 - ▶ με τον τρόπο αυτό μπορεί να ελέγξει την αποστολή δεδομένων

- Μειονέκτημα: χαμηλή ρυθμαπόδοση ακόμα και αν ο παραλήπτης μπορεί να λαμβάνει πλαίσια χωρίς διακοπές

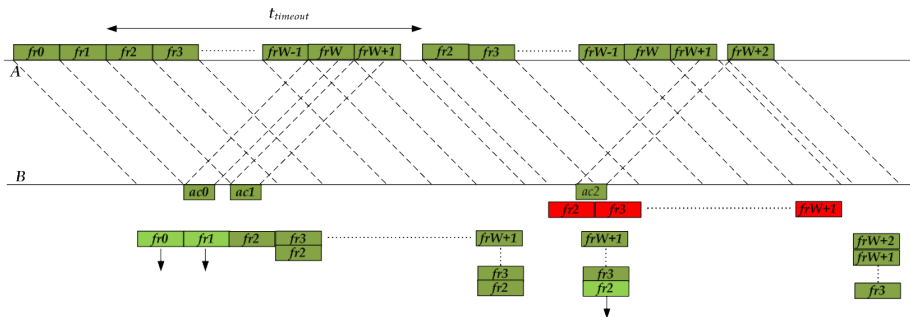
⇒ Οι αλγόριθμοι ελέγχου ροής υποθέτουν ότι δεν υπάρχουν σφάλματα στο κανάλι

Sliding Window (1/2)

- Αποτελεί γενίκευση του Stop-and-Wait με τη βοήθεια της τεχνικής Sliding Window
 - ▶ ο αποστολέας μπορεί να μεταδώσει μέχρι SWS πλαίσια
 - ▶ ο παραλήπτης μπορεί να αποθηκεύει μέχρι RWS λαμβανόμενα πλαίσια
- Ισχύει $SWS = RWS$
 - ▶ δεν έχει νόημα η επιλογή $SWS < RWS$ (ο παραλήπτης δεν θα λάβει περισσότερα πλαίσια από αυτά που στέλνει ο αποστολέας)
 - ▶ επίσης δεν έχει νόημα η επιλογή $SWS > RWS$ (ο αποστολέας στέλνει πλαίσια τα οποία ενδέχεται να μην μπορούν να αποθηκευτούν)
- Ο παραλήπτης επιβεβαιώνει ένα πλαίσιο μόνο αν διαθέτει αποθηκευτικό χώρο για τουλάχιστον RWS πλαίσια
 - ▶ με τον τρόπο αυτό μπορεί να περιορίσει το ρυθμό αποστολής

Sliding Window (2/2)

⇒ Σε μια εναλλακτική υλοποίηση ο παραλήπτης μπορεί να **διαμορφώνει δυναμικά** το μέγεθος του παραθύρου και να **ενημερώνει (μέσω των επιβεβαιώσεων)** τον αποστολέα για το νέο μέγεθος

Διάρθρωση

- 1 Λογική σύνδεση
- 2 Πλαισίωση
- 3 Ανίχνευση, διόρθωση και έλεγχος σφαλμάτων
- 4 Πρωτόκολλα ARQ
 - Alternating Bit Protocol
 - ARQ με κυλιόμενο παράθυρο
 - Go-Back-N
 - Selective Repeat
- 5 Έλεγχος ροής
- 6 Παραδείγματα Τεχνολογιών

High-level Data Link Control (1/2)

- Το πρωτόκολλο **High-level Data Link Control, HDLC** είναι ένα πρωτόκολλο του επιπέδου συνδέσμου μετάδοσης δεδομένων (data link layer)
 - ▶ προτάθηκε από τον οργανισμό ISO
 - ▶ η αρχική του έκδοση (**Synchronous Data Link Control, SDLC**) προτάθηκε από την IBM
 - ▶ μετεξέλιξή του αποτελεί το **Link Access Procedure, LAP** που προτάθηκε από την CCITT και χρησιμοποιείται στα δίκτυα X.25
- Η οριοθέτηση του πλαισίου γίνεται με **δείκτες συνόρων και συμπλήρωση bit**
 - ▶ ο χαρακτήρας που σηματοδοτεί την έναρξη και λήξη του πλαισίου είναι ο 01111110
 - ▶ η πληροφορία αυτή μεταδίδεται και όταν δεν υπάρχουν δεδομένα ώστε να διευκολύνεται ο συγχρονισμός των κόμβων που επικοινωνούν

High-level Data Link Control (2/2)

- Πεδία πλαισίου HDLC:
 - ▶ address: περιέχει τη διεύθυνση του παραλήπτη
 - ▶ control: χρησιμοποιείται για να ορίσει διαφορετικούς τύπους πλαισίων (ελέγχου και δεδομένων)
 - ▶ checksum: χρησιμοποιείται για ανίχνευση σφαλμάτων (CRC κώδικας με ακολουθία αναφοράς 1000100000010001, CRC-16-CCITT)

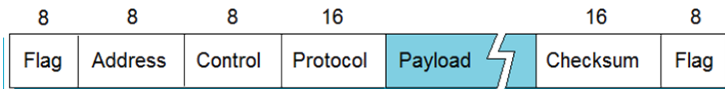

- Για τον έλεγχο σφαλμάτων το HDLC χρησιμοποιεί την τεχνική sliding window
 - ▶ το μέγεθος του παραθύρου αποστολέα είναι 7 (3 bit για ακολουθιακούς αριθμούς)

Point-to-Point Protocol (1/2)

- Το **Point-to-Point Protocol, PPP** χρησιμοποιείται για απευθείας συνδέσεις δύο κόμβων
 - ▶ συνήθως χρησιμοποιείται σε **dial-up** συνδέσεις
- Η οριοθέτηση του πλαισίου γίνεται με **δείκτες συνόρων και συμπλήρωση byte**
 - ▶ ο χαρακτήρας που σηματοδοτεί την έναρξη και λήξη του πλαισίου (flag) είναι ο 01111110
 - ▶ το μέγεθος του πλαισίου είναι συνήθως 1500 bytes αλλά μπορεί να καθοριστεί διαφορετικά

Point-to-Point Protocol (2/2)

- Πεδία πλαισίου PPP:
 - ▶ address: περιέχει τη διεύθυνση του παραλήπτη
 - ▶ protocol: χρησιμοποιείται ως κλειδί αποπολύπλεξης (προσδιορίζει το πρωτόκολλο ανώτερου επιπέδου στο οποίο πρέπει να παραδοθεί ή από το οποίο προέρχεται το ωφέλιμο φορτίο)
 - ▶ checksum: χρησιμοποιείται για ανίχνευση σφαλμάτων (CRC κώδικας με ακολουθία αναφοράς 1000100000010001)
- Το μέγεθος πολλών πεδίων του πλαισίου PPP είναι διαπραγματεύσιμο
 - ▶ το πρωτόκολλο **Link Control Protocol (LCP)** χρησιμοποιείται για τον καθορισμό του μεγέθους των πεδίων
- Το πρωτόκολλο LCP είναι επίσης υπεύθυνο για την έναρξη της επικοινωνίας μεταξύ δύο κόμβων
 - ▶ τα πλαίσια που χρησιμοποιεί το LCP ονομάζονται **πλαίσια ελέγχου**
 - ▶ κάθε είδος πλαισίου χαρακτηρίζεται από διαφορετική τιμή στο **πεδίο control**

